

**«4 ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ»
Της Muriel K. Rand**

Τι λέμε όταν εννοούμε «προκλητική συμπεριφορά»;

Ακόμη και στις τάξεις στις οποίες έχετε καθιερώσει ένα περιβάλλον θετικής μάθησης με αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισης συμπεριφοράς, μπορεί να υπάρξουν παιδιά με προκλητικές συμπεριφορές. Ένα παιδί μπορεί να φέρεται βίαια, επιτιθέμενο σωματικά σε άλλους. Κάποιο άλλο μπορεί να επιτίθεται λεκτικά. Ένα παιδί μπορεί να μην μπορεί να καθίσει και να συγκεντρωθεί, γυρίζοντας στη μοκέτα και έρποντας στο πάτωμα. Έχω δει παιδιά τόσο θυμωμένο που πετούσε τα αντικείμενα από την έδρα του δασκάλου έξω απ' το παράθυρο. Σε τάξεις με μικρότερα παιδιά, μπορεί να έχετε ένα παιδί που δαγκώνει και γρατζουνάει, ή ουρλιάζει και πέφτει στο πάτωμα...

Και, τέλος, ένα παιδί μπορεί απλά να αποτραβιέται, να βάζει το κεφάλι στο θρανίο ή να σωριάζεται στη μοκέτα, απαγκιστρωμένο από το περιβάλλον της σχολικής αίθουσας.

Αυτό το εγχειρίδιο θα σας βοηθήσει να αρχίσετε να καταλαβαίνετε πώς το περιβάλλον της τάξης σας μπορεί να συντελεί στη διατήρηση αυτών των συμπεριφορών. Συνηθίζεται να θεωρείται ότι η «δυσλειτουργία» βρίσκεται μόνο στο παιδί, αλλά **αυτό δεν είναι αλήθεια**. Όλοι μας ανταποκρινόμαστε στις δυνάμεις και τις αλληλεπιδράσεις μέσα και γύρω μας, αλλάζοντας τις πράξεις μας ανάλογα με τα ερεθίσματα που λαμβάνουμε. Και τα παιδιά το ίδιο. Αυτό στην πραγματικότητα είναι καλό για μας καθώς σημαίνει πως αν αλλάξουμε κάποια πράγματα στο σχολικό περιβάλλον μπορούμε να βοηθήσουμε το παιδί να αλλάξει τη συμπεριφορά του.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν την πειθαρχία στην τάξη ως τρόπο αντίδρασης στην ακατάλληλη συμπεριφορά. Αυτό το εγχειρίδιο λέει για το πώς να προλαμβάνουμε την προκλητική συμπεριφορά ώστε να μην προκύπτει.

Και οι γονείς;; Δεν φέρονται έτσι αυτά τα παιδιά επειδή οι γονείς τους δεν τα έμαθαν να συμπεριφέρονται κατάλληλα; Ίσως. Αλλά αυτό δεν αποτελεί δικαιολογία για να συνεχίσουν να φέρονται ανάρμοστα στο σχολείο. Εσείς ελέγχετε το περιβάλλον της τάξης σας και αυτό μπορεί να έχει μεγάλο αποτέλεσμα στο φέρσιμο των παιδιών, ακόμη και αυτών που προέρχονται από οικογένειες στις οποίες οι συμπεριφορές που επιζητούμε στο σχολείο δεν μαθαίνονται ή δεν ενθαρρύνονται. Όσο περισσότερο συνεχίσετε να ρίχνετε ευθύνες στους γονείς για κακή συμπεριφορά των παιδιών, ή όσο αναζητείτε τις αιτίες εκτός της σχολικής αίθουσας, τόσο πιο πολύ θα απογοητεύεστε και θα θυμώνετε. Αντίθετα, μπορείτε να πάρετε την απόφαση να βοηθήσετε ένα παιδί να αλλάξει τη συμπεριφορά του.

Η ουσία της θετικής συμπεριφοριστικής υποστήριξης είναι ότι η καλή συμπεριφορά πρέπει να διδαχθεί, ακριβώς όπως θα μαθαίναμε σε ένα παιδί να διαβάζει ή να μετρά. Οφείλουμε να δουλεύουμε με τις οικογένειες αντί να τις κατηγορούμε ή να περιμένουμε από αυτές να αλλάξουν από μόνες τους τη συμπεριφορά του παιδιού τους. Η διαδικασία δεν είναι εύκολη ούτε γρήγορη αλλά **θα έχει αποτελέσματα**. Και μπορεί να κάνει τη ζωή τη δική σας, των υπολοίπων παιδιών στην τάξη σας και αυτού του παιδιού καλύτερη.

Πάνω απ' όλα, οι συμβουλές σε αυτό το εγχειρίδιο θα σας βοηθήσουν να αγαπήσετε περισσότερο τη διδασκαλία!

Γιατί τα παιδιά το κάνουν αυτό;

Τα παιδιά κάνουν χρήση της προκλητικής συμπεριφοράς επειδή καταφέρνουν αυτό που θέλουν. Μπορεί να χρησιμοποιούν ανάρμοστες συμπεριφορές για ποικίλους λόγους. Ίσως να τις έχουν μάθει εκτός σχολείου. Ίσως να υπολείπονται κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων. Το παιδί μπορεί να έχει μια ανικανότητα η οποία κάνει τη μάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων ή λεκτικών αλληλεπιδράσεων δύσκολη.

Ενδέχεται αυτό το παιδί να έχει παραμεληθεί ή κακοποιηθεί.

Πιο συχνά, είναι επειδή τα παιδιά μαθαίνουν όλων των ειδών τα πράγματα σε διαφορετικούς χρόνους. Μερικά παιδιά μαθαίνουν να συμπεριφέρονται στο σχολείο γρήγορα, ακριβώς όπως μερικά παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν γρήγορα. Άλλα παιδιά χρειάζονται περισσότερο χρόνο και στοχευμένη βοήθεια-υποστήριξη για να μάθουν πώς να φέρονται στο σχολείο ως μαθητές όπως μερικά παιδιά χρήζουν έξτρα υποστήριξης για να μάθουν να διαβάζουν.

Πρέπει να απομακρυνθούμε από την ιδέα ότι ένα παιδί που παραφέρεται είναι «κακό» και πρέπει να τιμωρηθεί και να κινηθούμε προς την κατεύθυνση της ιδέας ότι ακόμη το παιδί δεν έχει μάθει πώς να φέρεται πιο κατάλληλα.

Κάνοντας χρήση των θετικών υποστηρικτικών συμπεριφορών, κάνουμε την υπόθεση ότι η πιο παραβατική συμπεριφορά προκύπτει επειδή το παιδί δεν διαθέτει καλύτερες δεξιότητες για να λύσει προβληματικές καταστάσεις. Συνήθως, αυτές είναι κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες και αυτές μπορούμε να τις διδάξουμε.

Αυτό που μπορούμε να πούμε με σιγουριά είναι ότι όταν το παιδί αρχίζει μια φορά να χρησιμοποιεί μια ακατάλληλη συμπεριφορά .οπως για παράδειγμα να ουρλιάζει και να πέφτει στο πάτωμα, **συνεχίζει να κάνει το ίδιο επειδή παίρνει αυτό που θέλει.**

Αυτό ονομάζεται από τους ειδικούς Λειτουργική Ανάλυση. Ένα παιδί επαναλαμβάνει δυσάρεστες συμπεριφορές επειδή αυτές ενισχύονται από το περιβάλλον.

Ενδέχεται να ενισχύεται με την επαφή με το δάσκαλο ή βγαίνοντας από την παρεούλα ή παίρνοντας το παιχνίδι που θέλει. Εάν η συμπεριφορά συνεχίζει να επαναλαμβάνεται, τότε ξέρουμε ότι ενισχύεται.

Ας πάρουμε ένα παράδειγμα από τον κόσμο των ενηλίκων για να το καταλάβουμε καλύτερα: Γιατί κάποιος να συνεχίζει να καπνίζει όταν το κάπνισμα έχει τόσες φανερές αρνητικές συνέπειες-καρδιακές νόσοι, καρκίνος, εγκεφαλικά επεισόδια, κοινωνική αποδοκιμασία, ρούχα και αναπνοή που μυρίζουν κλπ; Κάθε λογικό άτομο θα σταματούσε, ωστόσο γιατί είναι τόσο δύσκολο; Επειδή το κάπνισμα εξασφαλίζει ποικίλες σημαντικές λειτουργίες στον καπνιστή:

- Τον βοηθά στη χαλάρωση
- Κάνει διάλειμμα από την εργασία και πηγαίνει έξω
- Γίνεται μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που βγαίνει έξω από το κτίριο για να καπνίσει (σύμφωνα με τη νομοθεσία στις ΗΠΑ)
- Λαμβάνει τη νικοτίνη που ζητά ο οργανισμός του
- Προλαμβάνει την υπερφαγία και τη λήψη βάρους
- Κερδίζει κοινωνική θέση στο ότι είναι μεγάλος και cool κλπ...

Εάν κάποιος θέλει να σταματήσει το κάπνισμα, θα πρέπει να ικανοποιήσει αυτές του τις ανάγκες με διαφορετικό τρόπο. Η δύναμη της θέλησης από μόνη της δε θα λειτουργήσει. Και δε θα ήταν αρκετό απλά να χρησιμοποιήσει ένα αυτοκόλλητο νικοτίνης εάν η εμπειρία της κοινωνικής ομάδας επίσης κινητοποιεί τη συμπεριφορά. Ο καπνιστής θα έπρεπε να βρει άλλο τρόπο να επικοινωνεί με τους φίλους στη δουλειά, άλλο τρόπο για να κάνει διαλείμματα, διαφορετικό τρόπο για να σταματήσει την υπερφαγία και ίσως άλλο τρόπο για να κερδίσει κοινωνικό «γίγνεσθαι».

Καταλαβαίνετε για ποιο λόγο είναι τόσο δύσκολο για τους λάτρεις του καπνού να αλλάξουν συμπεριφορά.

Τα παιδιά έχουν τις ίδιες περίπλοκες ανάγκες όπως τα ενήλικα άτομα. Μπορεί να είναι δύσκολο να καταλάβουμε τι πετυχαίνει ένα παιδί από μια προκλητική συμπεριφορά εκτός κι αν δούμε με προσεκτικότερη ματιά.. Στη συντριπτική πλειοψηφία όλων των περιπτώσεων, ένα παιδί επιδεικνύει ανάρμοστη συμπεριφορά για έναν ή και τους δύο από τους παρακάτω λόγους:

-Για να κερδίσει κάτι (πχ ένα παιχνίδι, την προσοχή μας, κοινωνική αλληλεπίδραση, μια αγαπημένη δραστηριότητα)

-Για να ξεφύγει από κάτι (όπως κάποια εργασία στο θρανίο, παρεούλα).

Ας ρίξουμε μια πιο προσεκτική ματιά και στις δύο αυτές λειτουργίες. Μερικά παραδείγματα θα βοηθήσουν να δούμε με ποιο τρόπο οι προκλητικές συμπεριφορές βοηθούν τα παιδιά και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις.

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΑΥΤΟΥ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ

Ας δούμε την περίπτωση του Μπράντον, ενός παιδιού Α΄ Δημοτικού που κλαψουρίζει και ξεσπάει σε κλάματα στη μέση κάθε γλωσσικής άσκησης παραπονούμενος:»Δεν μπορώ να το κάνω! Οι γονείς μου θα με μαλώσουν!» Στην πραγματικότητα, ο Μπράντον τα πάει πολύ καλά στις ασκήσεις, αλλά η συμπεριφορά συνεχίζεται.

Η δασκάλα αμέσως σκέπτεται ότι οι γονείς είναι το πρόβλημα επειδή πιέζουν πολύ το παιδί. Μα δεν παρατηρεί πιο προσεκτικά τη δική της συμπεριφορά...

Κάθε φορά που ο Μπράντον κλαίει, εκείνη πάει πάνω από το θρανίο του (καθώς αυτό που κάνει είναι τόσο δυνατό και διασπαστικό για να το αγνοήσεις). Προσπαθεί να τον καλμάρει λέγοντας «Θα τα πας μια χαρά Μπράντον, απλά βάλε τα δυνατά σου».

Πιάνει τον ώμο του, σκύβει κοντά του και μοιράζονται μια στοργική στιγμή. Τον αφήνει να πει λίγο νερό και να επιστρέψει στο τεστ.

Η υπόθεσή μου είναι ότι μπορεί αυτό που ενισχύει το κλάμα του Μπράντον δεν είναι η πίεση των γονέων του αλλά η αλληλεπίδρασή του με τη δασκάλα. Πότε άλλοτε κατά τη διάρκεια της ημέρας έχει την ευκαιρία να έχει τόσο τρυφερή στιγμή με τη δασκάλα;

Ο Χρυσός Κανόνας της προκλητικής συμπεριφοράς είναι:

**Αυτό στο οποίο δίνεις προσοχή
είναι αυτό που θα πάρεις περισσότερο!**

Στην περίπτωση του Μπράντον, η προκλητική συμπεριφορά σταμάτησε όταν η δασκάλα άλλαξε συμπεριφορά. Άρχισε να του δείχνει την ίδια θερμή προσοχή **πριν** αρχίσει το κλαψούρισμα. Τον επαινούσε για τη δουλειά του και για το ότι παρέμενε ήρεμος και επέστρεφε μερικές φορές κατά τη διάρκεια του τεστ.

Τελικά, σιγουρεύτηκε ότι του έδινε προσοχή και άλλες φορές κατά τη διάρκεια της μέρας και το κλαψούρισμα και το κλάμα σταδιακά σταμάτησαν.

Μπορεί να σκέφτεστε: «Αλλά τι γίνεται με το παιδί που ουρλιάζει ακόμη κι αν του δίνουμε στοργή και προσοχή; Πώς μπορεί αυτό να λειτουργεί ενισχυτικά στη συμπεριφορά;». Είναι βοηθητικό να σκεφτόμαστε την ανάγκη για προσοχή και αλληλεπίδραση σαν ένα είδος πείνας. Όταν είμαστε πραγματικά πεινασμένοι θα καταβροχθίσουμε κυριολεκτικά τα πάντα, ακόμη και το junk food που ξέρουμε πως είναι βλαβερό για μας. Το ίδιο συμβαίνει και με την ανάγκη για κοινωνικά

αλληλεπίδραση. Τα παιδιά που είναι πολύ «πεινασμένα» για προσοχή δεν σταματούν μέχρι να την πάρουν. Γι αυτό το παλιό ρητό «Απλά αγνόησέ τον, θέλει μόνο την προσοχή» συνήθως δεν λειτουργεί. Αποζητά την προσοχή γιατί την έχει **ανάγκη**. Ακόμη και η προσοχή με κατσάδιασμα ή επίπληξη είναι καλύτερη απ ό τι να τον αγνοήσουμε. Για να αλλάξουμε την ενοχλητική συμπεριφορά πρέπει να δώσουμε στο παιδί αυτή τη θετική κοινωνική αλληλεπίδραση με εμάς **όταν συμπεριφέρεται κατάλληλα**. Όταν η πείνα ικανοποιείται θα υπάρχει λιγότερη ανάγκη για την εκδήλωση της ενοχλητικής συμπεριφοράς.

Έχω προσέξει στα χρόνια της παρατήρησης τάξεων πως όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν προκλητική συμπεριφορά συχνά αποκτούν μία παράφορη κι ενδόμυχη-εσωτερική εμπειρία.

- Ο δάσκαλος/α δείχνει υψηλά συναισθήματα (με το συναίσθημα συγκεντρωμένο στο παιδί).
- Ο δάσκαλος/α πλησιάζει σωματικά το παιδί.
- Ο δάσκαλος/α συνήθως κρατάει το χέρι του παιδιού ή αγγίζει το παιδί με κάποιο τρόπο προκειμένου να ελέγξει τη συμπεριφορά.
- Η αλληλεπίδραση είναι πρόσωπο με πρόσωπο και έντονη.

Δεν υπάρχει άλλη φορά μέσα στην ημέρα που το παιδί να μπορούσε να λάβει μια τόσο έντονη, κοντινή και προσωπική επαφή με το δάσκαλο/α. Αυτό μπορεί να λειτουργεί ιδιαίτερα ενισχυτικά για πολλά παιδιά που πεινούν για προσοχή!

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΑ ΞΕΦΥΓΟΥΝ

Πέρα από τη λήψη προσοχής και κοινωνικής επαφής, τα παιδιά επίσης δρουν ακατάλληλα με σκοπό να αποφύγουν να κάνουν πράγματα που δεν τους αρέσουν. Η Μισέλ, για παράδειγμα, είναι τυπικά επιθετική όποτε η δασκάλα της ζητήσει να κάνει κάτι (ειδικά όταν ο τόνος της φωνής της είναι έντονος!) Μια μέρα στη σκάλα έσπρωξε ένα παιδί και η δασκάλα της φώναξε. Της φώναξε κι εκείνη και ένα μη παραγωγικό φωνητικό ματς πήρε τέλος με τη Μισέλ να πηγαίνει στον διευθυντή. Μετά από μια αυστηρή συζήτηση με τον διευθυντή η Μισέλ καταδικάστηκε σε μια εβδομάδα τιμωρία και γύρισε στην τάξη μια ώρα αργότερα.

Οπότε, ποιος ήταν ο λόγος της συμπεριφοράς; Λοιπόν, η Μισέλ απέφυγε το ότι έπρεπε να περπατά ήσυχα στο διάδρομο, έφυγε από τις δραστηριότητες του μαθήματος στην τάξη και είχε μια πρόσωπο με πρόσωπο επαφή και με τη δασκάλα (ακόμη κι αν φώναζε) και με το διευθυντή (ακόμη κι αν της έκανε κήρυγμα) . Επίσης, κέρδισε και ένα κοινωνικό «status» μπαίνοντας τιμωρία όπου πέρασε πολύ ωραία ενώ καθόταν με κάποιους φίλους της ακόμη κι αν ήταν βαρετά... (Στην Αμερική η τιμωρία έγκειται στην απομόνωση των παιδιών σε μια επιτηρούμενη τάξη) Μου φαίνεται συναρπαστικό πόσο συχνά τα παιδιά αποφεύγουν από δραστηριότητες που δεν τους αρέσουν χρησιμοποιώντας προκλητική συμπεριφορά. Δεν θέλω να υπονοήσω ότι αυτό γίνεται σε συνειδητό επίπεδο αλλά για πολλά παιδιά λειτουργεί πολύ ενισχυτικά το να κάνουν ένα μικρό διάλειμμα από τη συνηθισμένη ρουτίνα της σχολικής αίθουσας.

4 ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τα παιδιά κάνουν χρήση της προκλητικής-ενοχλητικής συμπεριφοράς για να πάρουν αυτό που θέλουν. Συχνά υπολείπονται σημαντικών κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων οπότε τις υποκαθιστούν με την προκλητική συμπεριφορά. Για να βοηθήσουμε, χρειάζεται να ξέρουμε τη λειτουργία της συμπεριφοράς και μετά βήμα-βήμα να τα βοηθήσουμε να διδαχθούν νέες, καταλληλότερες συμπεριφορές.

Αυτή η μέθοδος που ονομάζεται «Η Θετική Τάξη» ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

1. **Αναλύστε.** Καθορίζω τον υπεύθυνο/την αιτία της συμπεριφοράς εξετάζοντας τι συμβαίνει πριν και μετά από την εκδήλωση της συμπεριφοράς.
2. **Προλάβετε.** Αλλάζτε το περιβάλλον, τις μεταβάσεις και τις απαιτήσεις για τα καθήκοντα για να γίνει λιγότερο πιθανή η εκδήλωση μιας συμπεριφοράς,
3. **Διδάξτε νέες δεξιότητες.** Βρείτε/ανακαλύψτε ποιες συμπεριφορές θα θέλατε να χρησιμοποιεί το παιδί αντί γι' αυτήν που προκαλεί (πχ χρησιμοποιώντας το λόγο αντί για τη βία, ζητώντας ένα διάλειμμα αντί να ενοχλεί τους υπόλοιπους κλπ). Διδάξτε συστηματικά αυτές τις δεξιότητες μέσω μοντελοποίησης και πρακτικής.
4. **Αλλάξτε την αντίδρασή σας.** Εάν ακόμη προκαλείται η συμπεριφορά , αλλάξτε την αντίδρασή σας ώστε αυτή να μην ενισχύεται. Εάν το παιδί λαμβάνει έντονη αλληλεπίδραση τότε εξασφαλίστε λιγότερη αντίδραση. Εάν το παιδί απέφυγε δραστηριότητες βεβαιωθείτε ότι το παιδί πρέπει ακόμη να συμμετέχει ή να ολοκληρώνει την εργασία. Και πάνω απ όλα, μείνετε ήρεμοι και μην διαφωνείτε ή κάνετε κήρυγμα...

Να θυμάστε ότι η αλλαγή συμπεριφορών είναι μια **αργή, σταδιακή διαδικασία** που θέλει υπομονή και πληθώρα χρόνου. Να περιμένετε ότι οι αλλαγές θα πάρουν εβδομάδες ή μήνες αν και θα πρέπει να βλέπετε κάποια σταθερή βελτίωση κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

ΒΗΜΑ 1: ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Μερικές φορές είναι φανερό τι κερδίζει το παιδί ή τι αποφεύγει χρησιμοποιώντας την προκλητική συμπεριφορά. Μερικές όμως φορές η αιτία είναι δυσνόητη.

Ειδικοί συμπεριφοριστές χρησιμοποιούν την ακόλουθη διαδικασία προκειμένου να ανακαλύψουν τι προκαλεί τη συμπεριφορά και τι την ενισχύει:

1. **Αυτό που προηγείται:** Το πρώτο βήμα είναι να παρατηρήσουμε ΠΟΤΕ η συμπεριφορά προκύπτει τυπικά. Θέλετε να καθορίσετε όσο το δυνατόν ακριβέστερα τι είναι πιθανό να εγείρει τη συμπεριφορά. Αυτό είναι σημαντικό γιατί θα χρησιμοποιήσουμε αυτή τη γνώση αργότερα για να προσπαθήσουμε να προλάβουμε την έγερση της συμπεριφοράς.
2. **Συμπεριφορά:** Ποια είναι ακριβώς η συμπεριφορά που χρήζει αλλαγής; Είναι βοηθητικό να συγκεντρωθείτε πρώτα σε μία συμπεριφορά πάνω στην οποία θέλετε να δουλέψετε. Περιγράψτε τη όσο πιο προσεκτικά και με σαφήνεια μπορείτε ώστε να μπορείτε να γίνετε αντικειμενικοί. Επίσης βοηθάει να παρακολουθήσετε πόσο συχνά προκαλείται.
3. **Συνέπειες:** Τι συμβαίνει σαν αποτέλεσμα της προκλητικής συμπεριφοράς; Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στο τι κάνετε σαν δάσκαλοι και τι κάνουν οι

άλλοι ενήλικες, όπως ο βοηθητικός δάσκαλος ή ο διευθυντής. Σημειώστε επίσης πώς τα άλλα παιδιά αντιδρούν.

4. **Αιτία:** Οι συνέπειες ενισχύουν την προκλητική συμπεριφορά οπότε χρησιμοποιείτε την πληροφορία στο βήμα των συνεπειών για να ανακαλύψετε ποια είναι η αιτία της συμπεριφοράς για το παιδί. Κερδίζει ή ξεφεύγει από κάτι το παιδί;

ΒΗΜΑ 2 :ΠΡΟΛΑΒΕΤΕ ΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Αλλάξτε το περιβάλλον της τάξης

Σκεφτείτε τις αφορμές και αναρωτηθείτε τι μπορείτε να υιοθετήσετε για να μειώσετε τη συμπεριφορά:

- Είναι η ομάδα πολυπληθής; Είναι τα παιδιά τόσο συνωστισμένα στο χαλί που πέφτουν το ένα πάνω στο άλλο; Τι θα λέγατε να δώσετε ένα χαλάκι σε κάθε παιδί για να κάτσει προσδιορίζοντας το χώρο του;
- Είναι το παιδί ανίκανο να μείνει συγκεντρωμένο εξαιτίας αποσπάσεων; Μπορεί το τραπεζάκι να μετακινηθεί σε πιο ήσυχο μέρος; Αυτό δεν θα πρέπει να γίνει σαν τιμωρία αλλά σαν προσφορά βοήθειας στο παιδί.
- Είναι τα υλικά ενθαρρυντικά; Υπάρχουν πολλά παιχνίδια στη γωνιά του κουκλόσπιτου; Υπάρχουν πολλά τούβλα στη γωνιά του οικοδομικού υλικού; Σκεφτείτε να περιορίσετε τα υλικά και να τα εναλλάσσετε σε κανονική βάση ή περιορίζοντας το αριθμό των παιδιών σε κάθε γωνιά.
- Έχουν τα παιδιά αρκετό χώρο να πάνε στις κρεμάστρες; Αν αυτός ο χώρος είναι στενός σκεφτείτε να περιορίσετε τον αριθμό των παιδιών στο χώρο την ίδια χρονική στιγμή ή να επιτρέψετε στο παιδί-στόχο να πάει εκεί μόνο του.
- Έχουν τα παιδιά ένα καθαρό προσδιορισμένο χώρο να μπαίνουν στη γραμμή ;Σκεφτείτε να τοποθετήσετε μια γραμμή στο πάτωμα ή σημάδια εκεί που θα πρέπει να στέκονται ώστε να τα βοηθήσετε να μάθουν την κατάλληλη συμπεριφορά.

Αλλάξτε τις μεταβάσεις

Οι μεταβάσεις από τη μια δραστηριότητα στην άλλη είναι συχνά η ώρα που συναντώνται οι πιο προκλητικές συμπεριφορές. Αλλάζοντας τη ρουτίνα μπορούμε συχνά να προλάβουμε αυτά τα προβλήματα.

- Δώστε άφθονη προσεκτική παρατήρηση στο παιδί όταν πρόκειται να προκύψουν οι μεταβάσεις. Δύο ή τρία χρονόμετρα υπενθύμισης μπορεί να βοηθήσουν.
- Χρησιμοποιείτε ένα οπτικό πρόγραμμα για να δείξετε στο παιδί ποιά θα είναι η επόμενη δραστηριότητα. Αυτό μπορεί να είναι φωτογραφίες σε καρτέλες δεμένες σαν βιβλιαράκι.
- Επιτρέψτε στο παιδί να μεταβεί στην επόμενη δραστηριότητα πριν από τα άλλα παιδιά. Αφήστε το να αρχίσει να καθαρίζει ή να τελειώσει αυτό που

κάνει, μετά τακτοποιείτε το για την επόμενη δραστηριότητα ενώ την ίδια στιγμή ξεκινάτε τη μετάβαση για την υπόλοιπη τάξη.

- Χρησιμοποιείτε ένα χρονόμετρο για οπτική βοήθεια στο παιδί ώστε να βλέπει πότε τελειώνει η σειρά του ή πότε θα ξεκινήσει η επόμενη δραστηριότητα. Ένα παλιομοδίτικο αναλογικό χρονόμετρο είναι πιο καλό από ένα ψηφιακό αφού δίνει μια αληθινή παρουσίαση του χρόνου.
- Σιγουρευτείτε ότι διδάσκετε όλα τα παιδιά τις κατάλληλες διαδικασίες για τη μετάβαση (πώς να κάτσουν στις καρέκλες, πώς να προχωρούν κατά μήκος του δωματίου, πώς να τακτοποιούν τα πράγματα, πώς να κάθονται στην παρεούλα, πώς να σχηματίζουν γραμμές κλπ...). Εξασκήστε αυτές τις διαδικασίες σαν παιχνίδι για μερικές μέρες μέχρι οι μεταβάσεις να γίνουν ηπιότερες και περισσότερο ρουτίνα.

Αλλάζτε το καθηκοντολόγιο

Τα παιδιά συνηθίζουν να χρησιμοποιούν συμπεριφορές αποφυγής (ξύσιμο του μολυβιού, να πίνουν νερό, να μιλούν στους διπλανούς) όταν τα καθήκοντα/υποχρεώσεις μοιάζουν υπερβολικά. Αλλάζτε αυτό που ζητάτε από τα παιδιά:

- Σπάστε τα καθήκοντα σε μικρότερα βήματα και ανατροφοδοτείστε θετικά όταν ανταποκρίνονται σε κάθε βήμα. Π.χ., εάν ένα παιδί μαζέψει 3 τούβλα, αναγνωρίστε την σκληρή δουλειά του και δώστε του ακόμη 3.
- Δώστε επιλογές. «Θέλεις να γράψεις στο θρανίο ή στο τραπεζάκι; Θέλεις να χρησιμοποιήσεις μολύβι ή μαρκαδόρο για να γράψεις; Με ποια ερώτηση θες να αρχίσεις; Πού θα ήθελες να κάτσεις στον κύκλο; Αυτά δίνουν στο παιδί ένα αίσθημα δύναμης και ελέγχου.
- Δώστε στο παιδί ένα διάλειμμα μετά από κάθε βήμα. Επιτρέψτε του να πει λίγο νερό, να περπατήσει στο δωμάτιο, να σταθεί, να τεντωθεί, ενώ θα επιμένετε ότι μετά από αυτό το διάλειμμα θα επιστρέψει στην εργασία του. Ένα χρονόμετρο θα βοηθήσει στη διάρκεια του διαλείμματος.
- Δώστε περισσότερη υποστήριξη ώστε να γίνει η εργασία, ίσως ένα παράδειγμα του πώς πρέπει να είναι η εργασία, ή μια λίστα από λέξεις-κλειδιά κλπ.. Χρησιμοποιείτε οπτικά βοηθήματα που περιλαμβάνουν φωτογραφίες των βημάτων που το παιδί θα πρέπει να ακολουθήσει.
- Διδάξτε τα παιδιά πώς να εργάζονται σε ζευγάρια μοιράζοντας τα στάδια της εργασίας. Εναλλάσσετε μεταξύ ατομικής εργασίας και εργασίας με φίλους.
- Επανακαθοδηγείτε το παιδί όταν παρατηρήσετε ότι ταράζεται από το καθηκοντολόγιο. Να είστε προνοητικοί. Πριν το παιδί αρχίσει να παραφέρεται προτείνετε να ξύσει το μολύβι του, να πάει να πιεί λίγο νερό, να σταθεί και να τεντωθεί κλπ...

Χρησιμοποιείτε οπτικά βοηθήματα

Βοηθείστε το παιδί να καταλάβει ποια συμπεριφορά είναι αναμενόμενη μέσω υπενθυμίσεων με φωτογραφίες.

- Πάρτε μια φωτογραφία του παιδιού όταν συμπεριφέρεται κατάλληλα (πχ όταν κάθεται σωστά στον κύκλο, πώς παίρνει το παλτό, πώς μοιάζει μια τακτοποιημένη γωνιά, πώς στεκόμαστε στη γραμμή κλπ) . Εκτυπώστε τη,

πλαστικοποιείτε τη και υπενθυμίστε στο παιδί να αναφέρεται στην καρτέλα **ΠΡΙΝ** να προκύψει η ακατάλληλη συμπεριφορά.

- Αναρτήστε φωτογραφίες για όλη την τάξη οι οποίες να δείχνουν τους σωστούς τρόπους στη γραμμή, στην τακτοποίηση των αντικειμένων, στο πλύσιμο των χεριών ή στο πώς καθόμαστε στην ώρα της παρευόλας.
- Χρησιμοποιείτε οπτικά σημάδια για τη γραμμή, το κάθισμα στο χαλί, και μονοπάτια για να κινούνται στην αίθουσα.

ΒΗΜΑ 3 : ΔΙΔΑΞΤΕ ΝΕΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Πολλά παιδιά κάνουν χρήση της προκλητικής συμπεριφοράς ώστε να πάρουν αυτό που χρειάζονται επειδή δεν διαθέτουν τις δεξιότητες που υπαγορεύουν τη θετική συμπεριφορά. Αυτό εύκολα γίνεται αντιληπτό όταν μικρά παιδιά αρπάζουν ένα παιχνίδι αντί να το ζητήσουν, σπρώχνουν ένα παιδί από το να πουν απλά «σε παρακαλώ άφησέ με» ή καταστρέφουν μια κατασκευή με τουβλάκια αντί να μουν στο θέμα του παιχνιδιού. Επίσης βλέπουμε αυτή την έλλειψη δεξιοτήτων στα μικρά παιδιά που δεν μπορούν να μείνουν συγκεντρωμένα, που ενοχλούν τους διπλανούς τους, ή ουρλιάζουν αισχρολογώντας αντί να εκφράζουν λεκτικά τις απαιτήσεις τους ή τις απογοητεύσεις τους.

Τα παιδιά με προκλητική συμπεριφορά συχνά λαμβάνουν λιγότερη θετική προσοχή από άλλα παιδιά κι ενηλίκους επειδή όλοι έχουμε την τάση να αγνοούμε άτομα επιθετικά, ενοχλητικά, υπερβολικά παθητικά ή βίαια. Αυτά είναι συνήθως παιδιά που δύσκολα γίνονται αρεστά. Επειδή έχουν την τάση να απορρίπτονται ή να έχουν λίγες θετικές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, δεν λαμβάνουν τόσες ευκαιρίες όσες χρειάζεται προκειμένου να μάθουν τις κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες που χρειάζονται.

Εάν επίσης συμβαίνει να έχουν πιο αργό ρυθμό στη μάθηση εν γένει, μπορεί να υποπέσουν σε έναν αρνητικό φαύλο κύκλο ακατάλληλης συμπεριφοράς.

Αυτό που ακολουθεί είναι μια λίστα και μια περιγραφή κάποιων από τις πιο κοινές δεξιότητες που χρειάζονται τα παιδιά να διδαχθούν με σκοπό να αντικαταστήσουν την προκλητική συμπεριφορά τους. Δεν θα σταματήσουν να αρπάζουν, να σπρώχνουν, να έχουν ξεσπάσματα θυμού ή να αντιμιλούν εκτός αν αποκτήσουν μια νέα ικανότητα που έχει τα ίδια αποτελέσματα (ελπίζουμε και καλύτερα).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- **Πώς να αποσπάσει θετικά την προσοχή του δασκάλου**

Τα παιδιά που τυπικά τα πάμε καλά μαζί τους έχουν μάθει κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους για να λαμβάνουν την προσοχή μας. Λένε «Καλημέρα!», μας χαρίζουν ζωγραφιές που έχουν σχεδιάσει, δηλώνουν «Είσαι ο καλύτερος-η δάσκαλος –α» ή «Μπορείς να δεις τι έκανα;». Έχουν μάθει κοινωνικούς τρόπους ευγενείας που άλλα δεν έχουν μάθει. Μπορούμε να διδάξουμε αυτές τις στρατηγικές απευθείας στα παιδιά που τις χρειάζονται. Μικροδιδασκαλίες με παραδείγματα και πρακτική έχουν καλά αποτελέσματα. Οι κύκλες συνιστούν έναν σπουδαίο τρόπο να δείξουμε τις στρατηγικές στην πράξη. Και σιγουρευτείτε ότι δίνετε πληθώρα θετικών ανατροφοδοτήσεων όταν ένα παιδί χρησιμοποιεί κάποιο από τα παραδείγματα.

- **Πώς να αποσπάσει θετικά την προσοχή των άλλων παιδιών**

Αυτό είναι ιδιαιτέρως σημαντικό για το παιδί εκείνο που ενισχύεται από την προσοχή άλλου παιδιού-τυπικά του «κλόουν της τάξης» που έχει λίγους φίλους. Πάλι χρησιμοποιώντας παραδείγματα και εξάσκηση διδάζετε το παιδί δεξιότητες όπως:

1. Πώς να λέει όμορφα πράγματα στους ανθρώπους
2. Πώς να συμμετέχει σε μια ομάδα που παίζει προσθέτοντας κάτι στο θέμα του παιχνιδιού.
3. Πώς να ξεκινάει μια συζήτηση.
4. Πώς να ζητάει κάτι αντί να το αρπάζει.
5. Πώς να λέει ευγενικά «Όχι» αντί να σπρώχνει.

- **Πώς να επιλύει συγκρούσεις με τους άλλους**

Διδάξτε στο παιδί εναλλακτικές της επιθετικότητας. Αυτά μπορεί να είναι η απομάκρυνση για να κάνει ένα διάλειμμα, να ζητήσει βοήθεια από το δάσκαλο ή να χρησιμοποιεί το λόγο για να εκφράσει συναισθήματα όπως π.χ. «Δεν μου αρέσει όταν το λες αυτό!» ή «Μην αγγίζεις το θρανίο μου, δεν μου αρέσει!». Όλη η τάξη μπορεί να επωφεληθεί από μαθήματα και πρακτική εξάσκηση στα βήματα επίλυσης προβλημάτων.

- **Πώς να ζητάει να κάνει ένα διάλειμμα**

Να έχετε ένα σήμα ή διδάξτε το παιδί ποιές λέξεις να χρησιμοποιεί όταν θέλει ένα διάλειμμα. Επιτρέψτε στο παιδί ένα διάλειμμα να πει λίγο νερό, να σταθεί και να τεντωθεί και μετά διδάξτε το παιδί πώς να επανέλθει στη δουλειά αμέσως. Να θυμάστε ότι τα παιδιά χρειάζονται συχνά ένα διάλειμμα οπότε είναι καλύτερα να τα διδάξετε πώς να το κάνουν σωστά παρά να τους το υπενθυμίζετε αδιάκοπα.

- **Πώς να ζητάει βοήθεια**

Κατά τη διάρκεια της καθιστικής εργασίας ή την ώρα του κύκλου, διδάξτε τα παιδιά ένα σήμα που να μπορούν να χρησιμοποιούν για να σας πουν ότι θέλουν βοήθεια αντί να φωνάζουν, να σας καλούν ή να κάνουν κινήσεις με το σώμα τους. Πολλοί δάσκαλοι έχουν τον κανόνα «Πρώτα τρεις και μετά εμένα» με τον οποίο τα παιδιά ζητούν τρεις άλλους να τους βοηθήσουν πριν πάνε στο δάσκαλο.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- **Πώς να ηρεμούν και να διαχειρίζονται τη ματαίωση**

Στη ζωή υπάρχει αναπόφευκτα η απογοήτευση και η ματαίωση οπότε το να μάθουν πώς να διαχειρίζονται τέτοια συναισθήματα είναι κριτική δεξιότητα ζωής. Μάθετε στα παιδιά πώς να χρησιμοποιούν την αναπνοή της αυτοσυγκέντρωσης για να χαλαρώνουν. Έχετε μια «γωνιά χαλάρωσης» στην τάξη σας στην οποία να μπορούν τα παιδιά να καταφύγουν φεύγοντας από την ομάδα για να ανασυνθέσουν τον εαυτό τους. Ιδιαίτερα τα παιδιά μπορούν να επωφεληθούν κρατώντας ένα αγαπημένο λούτρινο ζώακι ή κουβερτούλα ή κάποιο άλλο αντικείμενο αφής για να χαλαρώσουν. Μπορείτε να διδάξετε δηλώσεις για τον εαυτό όπως «Είμαι καλά, μπορώ να χαλαρώσω» ή «Μπορώ να τα διαχειριστώ ακόμη κι αν δεν μου αρέσει». Έχοντας ένα παιδί να παρακολουθεί τις χιονονιφάδες σε μια χιονόσφαιρα μπορεί να το βοηθήσει να ηρεμήσει την αναπνοή του και το σώμα του. Το σημαντικό είναι ότι το παιδί

μαθαίνει τελικά να αυτοχαλαρώνει παρά να εξαρτάται από έναν ενήλικο να το βοηθήσει, αλλά θα χρειαστεί να γίνει κλιμακωτά μέχρι το παιδί να μάθει να το πράττει αυτόνομα.

- **Πώς να ελέγχει κάποιος το σώμα του**

Παιχνίδια που απαιτούν κινήσεις παύσης όπως «Ο Σάιμον λέει» είναι τέλεια στην εξάσκηση του αυτοελέγχου. Παιχνίδια στα οποία τα παιδιά περιμένουν μια κίνηση του χεριού για να μιλήσουν ή περιμένουν μέχρι να σταματήσει η μουσική για να απαντήσουν είναι επίσης βοηθητικά. Υπενθυμίστε στο παιδί να κοιτάζει το δικό του σώμα για να βλέπει τη θέση του στο χώρο. Πολλά παιδάκια δεν γνωρίζουν καθόλου το σώμα τους εκτός να έρθει η προσοχή σε αυτά. Σχεδιάστε μια γραμμή ή οποιοδήποτε σημάδι που να δείχνει επακριβώς πού είναι ο προσωπικός χώρος ενός παιδιού κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων.

- **Πώς να μένουν συγκεντρωμένοι κατά τη διάρκεια των ομαδικών δραστηριοτήτων**

Μάθετε τα παιδιά πώς να παρακολουθούν τον ομιλητή με τα μάτια τους και τι να κάνουν με τα χεράκια τους ενώ ακούν. Ένα ζουληχτό παιχνίδι όπως μια μπάλα που ζουλιέται ή ένα σύρμα πίπας ή πλαστελίνη μπορούν να βοηθήσουν με τον έλεγχο του σώματος στις ομαδικές δραστηριότητες. Χρησιμοποιήστε μια οπτική υπενθύμιση όπως μια φωτογραφία του πώς πρέπει να μοιάζει το σώμα μας ώστε να την κρατούν ως σημείο αναφοράς.

- **Πώς να μένουν συγκεντρωμένοι κατά τη διάρκεια της εργασίας στα τραπέζια και πώς να κάνουν ένα γρήγορο διάλειμμα**

Μάθετε στο παιδί πώς να δουλέψει αρχικά μόνο στο πρώτο μέρος της ανατιθέμενης εργασίας- ίσως μία ερώτηση ή ακόμη και να βάλει μόνο το όνομά του στο χαρτί. Έπειτα μάθετέ του να κάνει ένα γρήγορο διάλειμμα-ίσως τέντωμα στην καρέκλα, μια γρήγορη ματιά στο δωμάτιο, ή μια γρήγορη ματιά στο δωμάτιο. Μετά να επιστρέψει αμέσως στην εργασία για να δουλέψει λίγο ακόμη. Η μέθοδος είναι να καταπιάνεται με την εργασία σε πολύ μικρές δόσεις και να κάνει συχνά διαλείμματα. Χρησιμοποιήστε οπτικές υπενθυμίσεις όπως π.χ. φωτογραφίες, εκτυπωμένες κάρτες με τις αναμενόμενες συμπεριφορές: μένουμε στην καρέκλα, εργαζόμαστε αυτόνομα, και οτιδήποτε άλλο θέλετε εσείς στην τάξη σας.

- **Πώς να περιμένουν τη σειρά τους**

Παιχνίδια ρόλων και πολλή πρακτική εξάσκηση μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να μάθουν να περιμένουν. Μάθετέ τους να κάνουν χρήση της αυτό-ομιλίας για να αποσπώνται με φράσεις όπως «Μπορώ να περιμένω, δεν χρειάζεται να το πάρω τώρα αμέσως» ή «Μπορώ να βρω κάτι άλλο να κάνω όσο περιμένω τη σειρά μου». Όσο περιμένουν. Χρησιμοποιήστε οπτικές υπενθυμίσεις όπως π.χ. ανάρτηση καρτελών ονομάτων με το όνομα εκείνων που έχουν σειρά.

- **Μπορεί να αισθάνεστε υπερφορτωμένοι με αυτή τη λίστα, να σκέφτεστε: «Πού θα βρω το χρόνο να διδάξω όλες αυτές τις δεξιότητες;» Πρώτα κάνετε την αρχή με μία ή δύο δεξιότητες και ορίστε έναν βοηθό. Δεύτερον, σκεφτείτε πόσο χρόνο ξοδεύετε κάνοντας κήρυγμα για προκλητικές συμπεριφορές.**

Πάρτε το ίδιο ποσοστό χρόνου κάθε μέρα για να αφιερώσετε στη διδαχή μιας από τις δεξιότητες αυτές και σε λίγες εβδομάδες θα δείτε βελτίωση!

ΒΗΜΑ 4: ΑΛΛΑΞΤΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΟΥ ΑΝΤΙΔΡΑΤΕ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Συχνά ενισχύουμε τη συμπεριφορά των παιδιών χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε. Προσέξτε τις συνέπειες στη συμπεριφορά των παιδιών και συχνά θα δείτε ότι λαμβάνουν πολλή προσοχή και αλληλεπίδραση με το δάσκαλο ή με τα άλλα παιδιά. Υπάρχουν δύο στρατηγικές για να το αλλάξουμε αυτό:

1. Απαντήστε κατά τρόπο τέτοιο που να κάνει την προκλητική συμπεριφορά αναποτελεσματική απ'ότι λειτουργούσε συνήθως πιο πριν.
2. Βεβαιωθείτε ότι η ενίσχυση για θετική, εναλλακτική συμπεριφορά είναι καλύτερη ή περισσότερη απ'ότι η ενίσχυση της προκλητικής συμπεριφοράς.

Είναι ευκολότερο να εξηγηθεί με παραδείγματα.

«Στο νηπιαγωγείο ο Νείθαν επιλέγει το τραπέζι της άμμου κάθε μέρα και μετά ρίχνει άμμο σε όποιον είναι εκεί μαζί του. Η δασκάλα ορμάει πάνω του επιπλήττοντάς τον φωναχτά και με δύναμη τον παίρνει από το χέρι και τον οδηγεί στην άλλη άκρη της τάξης. Συνεχίζει το κήρυγμα πρόσωπο με πρόσωπο γέρνοντας κοντά του. Μετά στέλνει τον Νείθαν να παίξει σε άλλο παιχνίδι.»

Η δασκάλα του Νείθαν ενισχύει τη συμπεριφορά του με την έντονη προσοχή της σε αυτή. Εκτός του να χρησιμοποιήσει στρατηγικές πρόληψης και να διδάξει νέες δεξιότητες πρέπει να αντιδρά διαφορετικά –ίσως γρήγορα κι ήρεμα να στείλει τον Νείθαν σε άλλο παιχνίδι χωρίς να του δίνει πολλή προσοχή. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να πάει από πάνω του όταν αρχίζει πρώτα να δουλεύει στο τραπεζάκι της άμμου, να του δώσει πολλή προσοχή κάνοντάς του ερωτήσεις, συζητώντας μαζί του για τα σχέδια που φτιάχνει με την άμμο ή άλλη προσωπική συζήτηση **ΠΡΙΝ** να ρίξει την άμμο.

«Σε μια τάξη Α' Δημοτικού, η Λατόγια σηκώνεται από την θέση της και τρέχει προς την πόρτα κάθε φορά που η τάξη αρχίζει καθιστική εργασία. Ο βοηθητικός δάσκαλος (...) την πιάνει πριν να φτάσει στην πόρτα, και τότε η Λατογια ρίχνεται στο πάτωμα κλωτσώντας τα πόδια της και ουρλιάζει. Τελικά, ο βοηθός την οδηγεί στο γραφείο του Διευθυντή όπου περιμένει να τον συναντήσει, δέχεται την επίπληξη-κήρυγμα και επιστρέφει στην τάξη.»

Είναι ξεκάθαρο, η Λατόγια όχι μόνο λαμβάνει πολλή -πρόσωπο με πρόσωπο - προσοχή από τους ενήλικους, αλλά επίσης αποφεύγει την καθιστική εργασία με την οποία έχει πρόβλημα. Μαζί με το να την διδάξουμε πώς να αρχίσει και να μείνει συγκεντρωμένη στην εργασία της παρέχοντάς της επιλογές με οπτικές υπενθυμίσεις, οι δάσκαλοι επίσης πρέπει να σταματήσουν να ενισχύουν τη συμπεριφορά διαφυγής της μέσω των αντιδράσεών τους. Όταν προσπαθεί να φύγει από την αίθουσα ο δάσκαλος μπορεί να την κατευθύνει στη γωνιά της χαλάρωσης να ηρεμήσει για 1-2 λεπτά και να την επαναφέρει στην εργασία. Μπορεί να της υπενθυμίσει το σήμα που έχει συμφωνηθεί για ένα γρήγορο διάλειμμα και να της δώσει μπόλικη θετική επανατροφοδότηση και προσοχή όταν το χρησιμοποιεί. Ίσως βοηθάει να της δώσει εντατική προσοχή ΠΡΙΝ να προσπαθήσει να διαφύγει ακόμη κι αν αυτό σημαίνει να την εκθειάσει που έγραψε το όνομά της στο χαρτί.

«Κατά τη διάρκεια της καταγραφής του ημερολογίου στο νηπιαγωγείο, ο Μάρτιν αναστατώνεται εάν δεν του δοθεί η σειρά να βάλει τον αριθμό της ημέρας και να οδηγήσει την τάξη στη διαδικασία της μέτρησης. Επίσης έχει δυσκολία και σε άλλες ώρες μέσα στην ημέρα όταν δεν είναι πρώτος στη γραμμή ή αν δεν απαντήσει σε μια ερώτηση. Ξαπλώνει στο πάτωμα φωνάζοντας από την απογοήτευσή του. Εν τέλει, τελειώνει παίζοντας με παιχνίδια στην άλλη πλευρά της μοκέτας. Παρόλο που η δασκάλα του τον αγνοεί τα παιδιά τον προσέχουν κοιτώντας τον και του μιλούν. Δημιουργεί χάος στην ομαδική δραστηριότητα.

Μαζί με την αξιοποίηση περισσότερου χρόνου για την επικοινωνία των παιδιών το πρωί η δασκάλα μπορεί να μάθει στον Μάρτιν καλύτερους τρόπους για να προκαλεί την προσοχή των παιδιών. Μπορεί επίσης να τον διδάξει πώς ν' αποδέχεται τη ματαίωση και να ηρεμεί τον εαυτό του. Τελικά, μπορεί να αλλάξει την αντίδρασή της και να τον σταματάει από το να προκαλεί την προσοχή των παιδιών οδηγώντας τον προς τη γωνιά χαλάρωσης μέχρι να ηρεμήσει. Εναλλακτικά, μπορεί να ανατροφοδοτήσει θετικά τον Μάρτιν όταν εκείνος καταφέρνει να ανέχεται χωρίς πισωγυρίσματα.

Η σημαντική στρατηγική εδώ είναι να κάνετε κάτι διαφορετικό από τον τρόπο που αντιδράτε τυπικά. Εάν οι στρατηγικές πρόληψής σας και οι νέες ικανότητες λειτουργούν καλά θα έχετε λιγότερα (γεγονότα) για να αντιδράσετε. Πάνω απ' όλα αξιοποιήστε τη θετική ανατροφοδότηση σταθερά όταν το παιδί φέρεται κατάλληλα. Τα παιδιά που δυσκολεύονται να μάθουν κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες χρειάζονται σταθερή ανατροφοδότηση στην αρχή ώστε να ξέρουν πότε κάνουν πράγματα με σωστό τρόπο και ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας. Μην πέσετε στην παγίδα να θεωρήσετε ως δεδομένο το ότι ξέρουν ότι τα πάνε καλά. Εφοδιάστε τα με πολλές θετικές αναγνωρίσεις-παραδοχές και ένα νέο, ηπιότερο κλίμα θα έχει δημιουργηθεί.

ΠΑΡΑΜΕΝΟΝΤΑΣ ΗΡΕΜΟΙ

Ίσως η πιο σημαντική πλευρά της αντίδρασής σας είναι η συμπεριφορά κι ο τόνος της φωνής σας. Πασχίστε να μείνετε ήρεμοι ότι και να γίνει! Πρώτον, είστε μοντέλο ρόλου κι έχετε μια ευκαιρία να μιμηθείτε ώριμες συναισθηματικά αντιδράσεις. Αυτή η στιγμή διδάσκεται. Δεύτερον, θέλετε να αποφύγετε να προσθέσετε αρνητική ενέργεια σε μια τεταμένη κατάσταση. Προσθέτοντας αρνητική ενέργεια μπορείτε εύκολα να σπρώξετε ένα ταραγμένο παιδί σε επιθετική ή εκρηκτική συμπεριφορά. Βοηθά εάν θυμάστε πως αυτό το ξέσπασμα δεν αφορά εσάς. Αφορά ένα παιδί που δεν έχει τις ικανότητες να χειριστεί τις προκλήσεις! Μην το παίρνετε προσωπικά. Σκεφτείτε τον εαυτό σας σαν έναν πυροσβέστη-δεν έχει νόημα να θυμώνετε με τη φωτιά, χρειάζεται να τη σβήσετε πριν επεκταθεί η ζημιά.

Αυτό δεν μπορείτε να το καταφέρετε και τόσο εάν είστε τόσο ταραγμένοι όσο το παιδί. Να θυμάστε επίσης πως τα παιδιά δεν μπορούν να μάθουν νέες μορφές συμπεριφοράς ή σχέδια όταν το σώμα τους είναι γεμάτο ορμόνες. Δεν θα κερδίσετε τίποτα στην επίπληξη με κήρυγμα ή προσπαθώντας να το μάθετε δεξιότητες αν δεν έχει ηρεμήσει.

Εξασκήστε αναπνευστικές τεχνικές και χαλάρωση σώματος σε τακτική βάση ώστε να είστε προετοιμασμένοι όταν χρειαστεί να μείνετε ήρεμοι.

ΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΟΛΑ ΜΑΖΙ...

Τώρα που έχετε μάθει αυτά τα 4 βήματα θα διαπιστώσετε ότι αυτή η διαδικασία παίρνει χρόνο, υπομονή και αφοσίωση. Εύχομαι να βρείτε ότι αξίζει επειδή έχετε την ευκαιρία να αλλάξετε με αυτές τις τεχνικές τη ζωή ενός παιδιού. Και ,στο τέλος, θα διασκεδάσετε τη διδασκαλία περισσότερο και θα μπορείτε να βρείτε τη χαρά στην τάξη σας!

Για περισσότερες πληροφορίες στη χρήση στρατηγικών διοίκησης τάξης για τη δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του “The positive classroom” στο www.thepositiveclassroom.org

Μετάφραση-απόδοση κειμένου: Φραγγέτη Βάσω